

รัฐสวัสดิการกับการลดค่าครองชีพ: บทเรียนจากระบบการศึกษาฟินแลนด์

พาฝัน รชตสกุล¹

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 25 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 19 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 19 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ชวนให้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชั่วโมงการทำงานและรายได้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิชั่วโมงการทำงาน และรายได้แยกตามอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ จากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 - 2022 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลข้อสังเกตจากงานศึกษามีหลายประการ เช่น มีความแตกต่างอย่างมากในชั่วโมงการทำงานและรายได้ในอุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมในตลาดแรงงาน ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนาแรงงานในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะ พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความยั่งยืนให้แรงงานรวมถึงตลาดแรงงาน นอกจากนี้ การศึกษายังเน้นย้ำความจำเป็นในการทบทวนนโยบายแรงงานที่เอื้ออำนวยต่อการกระจายรายได้อย่างยุติธรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวมความหลากหลายของแรงงานทุกกลุ่มไว้ด้วยกัน (Inclusive)

คำสำคัญ: รัฐสวัสดิการ, นโยบายการศึกษา, ค่าครองชีพ, ความสัมพันธ์ความรัก, ฟินแลนด์

¹ Corresponding Author E-mail : chananya.pra@dome.tu.ac.th

Welfare State and the Cost of Loving- Lessons from Finland's Education System

Pafun Rachatasakul

College of Interdisciplinary Studies

Thammasat University

Received : June 25, 2024

Revised : July 19, 2024

Accepted : July 19, 2024

Abstract

This study introduces the "cost of loving" concept to analyze Finland's 2024 educational welfare policies' impact on love relationships in the neoliberal era through document research. Findings reveal that the policies reduce financial, time, and labor burdens while developing entrepreneurial skills, however, also potentially lead to paradox of choice phenomena and easier relationship dissolution. This concept reflects welfare state's role in supporting love amid commodification. Recommendations include comparative studies between countries, further qualitative research, and development of policies integrating education with other social dimensions to promote desirable love relationships.

Keywords: Welfare State, Educational Policy, Cost of Loving, Love Relationships, Finland

บทนำ

ในโลกยุคเสรีนิยมใหม่ ความรักและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กำลังเผชิญกับความท้าทายอันซับซ้อน กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้หล่อหลอมให้ปัจเจกชนต้องปรับตัวอย่างไม่เคยมีมาก่อน อลูริช บร็อคคิง (Bröckling, 2015) นักสังคมวิทยาชื่อดัง ได้เสนอแนวคิดที่น่าสนใจว่า ภายใต้ระบบนี้ ผู้คนถูกคาดหวังให้กลายเป็น "ผู้ประกอบการแห่งตน" (entrepreneur of the self) ที่ต้องบริหารจัดการตนเองราวกับเป็นธุรกิจ คอยพัฒนา ปรับปรุง และแสวงหาความได้เปรียบในการแข่งขันอยู่ตลอดเวลาในทุกมิติของชีวิต ไม่เว้นแม้แต่ในความสัมพันธ์ความรัก

ในขณะที่เดียวกัน ระบบทุนนิยมก็ได้แปรเปลี่ยนความรักให้กลายเป็นสินค้าและเรื่องเล่าเชิงพาณิชย์ เราจะเห็นได้ว่าการแสดงออกซึ่งความรักในปัจจุบันมักเกี่ยวพันกับการบริโภค ไม่ว่าจะเป็นการให้ของขวัญ การท่องเที่ยว หรือแม้แต่การเลือกคู่ครอง ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์กำลังถูกมองในแง่ของการลงทุนและผลตอบแทน (Giddens, 1992; Illouz, 1997; 2012) สอดคล้องกับแบบจำลองการลงทุนในความสัมพันธ์ของ Rusbult (1980) ที่เสนอว่าความผูกพันในความสัมพันธ์นั้นขึ้นอยู่กับปริมาณการลงทุนที่แต่ละฝ่ายทุ่มเทลงไป

แม้ว่าเสรีนิยมใหม่จะเปิดโอกาสให้ผู้คนมีทางเลือกมากขึ้น แต่ก็นำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มสูงขึ้นระหว่างผู้มีโอกาสและผู้ขาดโอกาส (นพวรรณ, 2022) ส่งผลให้ความสามารถในการ "จ่าย" หรือลงทุนในความสัมพันธ์ของแต่ละคนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คำถามสำคัญจึงเกิดขึ้นว่า ในสังคมที่ความรักกำลังกลายเป็นสินค้า เราจะสามารถสร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการมีความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพให้กับทุกคนได้อย่างไร

ในบริบทนี้ แนวคิดรัฐสวัสดิการจึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นทางออกที่น่าสนใจในการลดความเหลื่อมล้ำ (นพวรรณ, 2022) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นเสาหลักสำคัญของระบบรัฐสวัสดิการ การศึกษาไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านทักษะและความรู้เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ (Hanushek, 2013)

ประเทศฟินแลนด์เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจอย่างยิ่งของการนำแนวคิดรัฐสวัสดิการมาใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษา ไม่เพียงแต่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่ามีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง แต่ยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลกติดต่อกันหลายปี (วิโรจน์, 2024) ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากคุณภาพชีวิตที่ดีและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ต่ำ อันเป็นผลมาจากนโยบายรัฐสวัสดิการที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ทว่า ในขณะเดียวกัน เช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในโลกรวมถึงประเทศไทย โครงสร้างประชากรของฟินแลนด์ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย มีอัตราการเกิดที่ค่อนข้างต่ำ โดยผู้หญิงมีแนวโน้มแต่งงานและมีบุตรช้าลง ครอบครัวมีขนาดเล็กลงและมีความหลากหลายมากขึ้น อัตราการหย่าร้างสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับจำนวนคนที่เลือกใช้ชีวิตเป็นโสดและอยู่คนเดียว (Single-person household) ซึ่งกลายเป็นรูปแบบใหญ่ที่สุดในหลายเมือง (Statistics Finland, 2023a; 2023b; *The single society: In some towns in Finland, one-person households are now a majority*, 2019) สถานการณ์นี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรและเศรษฐกิจในระยะยาว แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และการสร้างครอบครัวของคนรุ่นใหม่ ในบริบทนี้ การทำความเข้าใจปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนหรือมีผลต่อความสัมพันธ์ความรัก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาว่านโยบายการศึกษาของรัฐสวัสดิการฟินแลนด์มีส่วนช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์ความรักในยุคเสรีนิยมใหม่อย่างไร โดยใช้กรอบแนวคิด "ค่าครองรัก" (Cost of Loving) ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดค่าครองชีพ เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและทรัพยากรที่จำเป็นในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ความรัก การศึกษานี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เราเข้าใจบทบาทของนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเท่านั้น

แต่ยังอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีคุณค่าสำหรับประเทศอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบสวัสดิการที่สนับสนุนคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ของประชาชนในยุคเสรีนิยมใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในโลกที่ความรักกำลังถูกท้าทายด้วยแรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษารังนี้จึงไม่เพียงแต่มีความสำคัญในเชิงวิชาการ แต่ยังมีนัยสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของสังคมในอนาคต เพื่อสร้างโลกที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่มีคุณค่าและความหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของรัฐสวัสดิการของฟินแลนด์ และอภิปรายว่านโยบายต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้ปัจเจกสามารถจ่ายค่าครองชีพได้มากขึ้นหรือส่งเสริมการเลือกที่มีความสัมพันธ์ความรักอย่างไร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่ดำเนินการโดยวิธีการศึกษาเอกสาร เน้นไปที่การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ ได้แก่ เว็บไซต์ทางการของรัฐบาลฟินแลนด์ รายงานของทางการและขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น OECD และข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการ ข่าว รวมไปถึงเอกสารวิชาการอื่น ๆ เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารพิจารณาจากความทันสมัยของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาและความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา โดยในการศึกษารังนี้ ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้เป็นข้อมูลนโยบายรัฐสวัสดิการของประเทศฟินแลนด์ เฉพาะนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งมีการบังคับใช้ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2024

กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ความรักภายใต้ทุนนิยมเสรีนิยมใหม่

นอกเหนือจากบริบทอื่น ๆ ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ศึกษาผลกระทบของทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะความสัมพันธ์ความรัก อีวา อิลลูซ (Illouz, 1997; 2012) อธิบายว่าในสังคมทุนนิยม ความรักกลายเป็นเรื่องของการลงทุนทางอารมณ์ที่ผู้คนแสวงหาผลตอบแทนในรูปของความพึงพอใจและความมั่นคงทางจิตใจ ทุนนิยมยังนำอารมณ์ความรู้สึกมาใช้ในเชิงพาณิชย์ ทำให้ตลาดเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานของความรัก

แกร์รี เบคเกอร์ (Becker, 1973) มองการสมรสเป็นการตัดสินใจลงทุนของคู่รัก โดยต่างฝ่ายต่างหวังผลประโยชน์จากการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสืบทอดวงศ์ตระกูล หรือการเลื่อนชั้นทางสังคม คู่สมรสจึงเหมือนหุ้นส่วนทางธุรกิจที่แลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกัน

อาซิช อันซารี และอีริก คลิเนนเบิร์ก (Ansari & Klinenberg, 2015) อธิบายการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์ความรักยุคใหม่ที่ท่ามกลางการขยายตัวของเทคโนโลยีการสื่อสารและวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยชี้ว่าความสัมพันธ์ความรักได้ถูกทำให้กลายเป็นเรื่องของการเลือกส่วนบุคคลมากขึ้น ผู้คนมีอิสระในการเลือกคู่ครองตามความพึงพอใจของตนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันหาคู่ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพที่เพิ่มขึ้นนี้ก็มาพร้อมกับความกังวลและความไม่มั่นคงมากขึ้นเช่นกัน เพราะตัวเลือกที่หลากหลายนำไปสู่ความลังเลใจ กลัวตัดสินใจผิดพลาด และขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวกลายเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้เขียนเรียกว่า Paradox of Choices

ในบริบทของประเทศฟินแลนด์ Kontula (2008) พบว่าคนหนุ่มสาวชาวฟินแลนด์ในปัจจุบันมีระยะเวลาในการอยู่ในความสัมพันธ์ที่มั่นคงยาวนานน้อยลง และมีแนวโน้มที่จะมีคู่นอนหลายคนมากขึ้นเมื่อเทียบกับคนรุ่นก่อน สอดคล้องกับที่ Maksimainen (2014) ชี้ว่าในยุคปัจจุบัน ความสำคัญของการสมรสในฐานะสถาบันได้ลดลง ขณะที่ความสัมพันธ์แบบคู่รักซึ่งเน้นปัจเจกและอารมณ์ความรู้สึกกลับได้รับความสนใจมากขึ้นจนกลายเป็นแกนหลัก ความเปราะบางที่แฝงอยู่ในความสัมพันธ์รูปแบบดังกล่าวถูกสะท้อนผ่านความพยายามในการดูแลและรักษาความสัมพันธ์คู่รักให้ ใช้งานได้อย่างเข้มข้น

ในขณะที่ Mäenpää (2015) พบว่าบุคคลมักเลือกคู่รักที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านการศึกษาและพื้นที่หลังชนชั้น โดยความเหมือนกันในด้านการศึกษามีความสำคัญกว่าด้านชนชั้นสังคม และการมีระดับการศึกษาที่สูงเหมือนกันในคู่รักช่วยลดความเสี่ยงในการแยกทาง Jalovaara (2007) พบว่าความมั่นคงทางสังคม-เศรษฐกิจลดความเสี่ยงของการหย่าร้าง โดยทั่วไปการมีทรัพยากรทางสังคมเศรษฐกิจที่มากขึ้นจะลดความเสี่ยงของการหย่าร้าง

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวในฟินแลนด์ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา พบว่าโครงสร้างครัวเรือนและครอบครัวในประเทศในกลุ่มนอร์ดิกได้เปลี่ยนแปลงอย่างมาก จำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นเร็วกว่าประชากรทำให้ขนาดครัวเรือนเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดย Paajanen (2007) พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐ ทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่โครงสร้างครอบครัวที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน และการอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงาน

งานศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของเสรีนิยมใหม่ต่อความสัมพันธ์ความรักในประเทศฟินแลนด์ ทว่า ยังมีงานศึกษาบางส่วนที่ชี้ให้เห็นในมุมมองอื่นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ความรักสมัยใหม่ในฟินแลนด์ เช่น การศึกษาของ Buss และคณะ (1990) พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับความรักและลักษณะนิสัยที่น่าพึงพอใจมากกว่าปัจจัยทางกายภาพหรือฐานะทางสังคม ในสังคมฟินแลนด์ยังมีการยอมรับรูปแบบความสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น การอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงาน (avoliitto²) โดยไม่มีการตีตรา สิ่งที่สำคัญสำหรับผู้คนในสแกนดิเนเวียคือการเป็นผู้ปกครอง แทนที่จะเป็นคู่สมรส สิ่งนี้สามารถแสดงได้จากการมีประมาณ 60% ของเด็กคนแรกที่เกิดมีพ่อแม่ที่ไม่ได้สมรส และไม่จำเป็นต้องมีโบสมรส ทั้งยังมีสิ่งที่เรียกว่า สหสัมพันธ์เปิด (open union) ที่คู่รักสามารถมีสิทธิ์และความรับผิดชอบต่อทรัพย์สิน มรดก และการจ่ายเงินบำนาญหลังการแยกทางกัน (*Love & Marriage: Scandinavian style*, n.d; Daily scandi, 2015)

Kontula (2017) อธิบายว่าอัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้นในฟินแลนด์ไม่ได้สะท้อนถึงความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว แต่เป็นผลจากการที่ผู้คนมีอิสระมากขึ้นในการเลือกรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับตน โดยพบว่ามากกว่า 90% ของคนที่อยู่ในชีวิตสมรสยังคงรักคู่ของตนอย่างมากและมีความสุข

จะเห็นว่าจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ความรักภายใต้เสรีนิยมใหม่ส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นตรงกันว่า เสรีนิยมใหม่กำลังท้าทายความสัมพันธ์ความรัก ชีวิตส่วนตัวของผู้คนกำลังถูกยึดครองและครอบงำโดยตรรกะของระบบตลาด การแลกเปลี่ยน การแข่งขัน และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล ส่งเสริมปัจเจกนิยม บริโภคนิยม และความสัมพันธ์แบบชั่วคราว ส่งผลให้ความรักถูกทำให้กลายเป็นเพียงสินค้าหรือทุนอย่างหนึ่งในการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่ลดทอนคุณค่าของความผูกพัน ความมั่นคง และการพึ่งพิงกันในระยะยาว แต่ในอีกด้านหนึ่งไม่ใช่ทุกคนจะสยบยอมต่อการครอบงำของเสรีนิยมใหม่ และมาตรการทางภาครัฐก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยรักษาสถาบันครอบครัวตลอดจนสนับสนุนการเลือกในความสัมพันธ์ความรักได้

² common-law relationship, cohabitation

รัฐสวัสดิการและการศึกษากับการสนับสนุนความสัมพันธ์ความรัก

Montgomery (2005) ระบุว่า ช่วงเวลาในมัธยมปลายและมหาวิทยาลัยเป็นช่วงสำคัญของการค้นหาเอกลักษณ์และการสำรวจความสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลากหลายช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและคนอื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง ซึ่งตามงานศึกษาของ Thornton, Axinn และ Teachman (1955) ชี้ให้เห็นว่า การสะสมทุนมนุษย์ในรูปแบบของการศึกษาและประสบการณ์ทำงานมีผลเชิงบวกต่อการแต่งงานและการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Jalovaara (2012) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีการศึกษาที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสในการสร้างครอบครัว เพราะการมีการศึกษาที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีโอกาสมุ่งมั่นทำงานและรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น เมื่อบุคคลมีการศึกษาและรายได้ที่ดี ก็จะมีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาฐานะทางเศรษฐกิจของคู่ครองเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายสตรี ถือเป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความเท่าเทียมในความสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น Miller และ Benson (1999) ได้ระบุไว้ว่า สถานศึกษาก็เป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญที่สร้างโอกาสพบปะสมาคมกัน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เช่นหอพักนักศึกษา สนับสนุนโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด

Briggs (1961) นำเสนอมุมมองว่ารัฐสวัสดิการเป็นกลไกสำคัญในการจัดการความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล โดยทำหน้าที่กระจายความเสี่ยงจากปัจเจกสู่สังคม ผ่านระบบประกันสังคมและบริการสาธารณะ รัฐสวัสดิการมุ่งรับประกันมาตรฐานขั้นต่ำของการดำรงชีวิต ให้ความช่วยเหลือในช่วงวิกฤต และส่งเสริมความเท่าเทียมทางโอกาส ซึ่งช่วยลดผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เช่น การว่างงานหรือการเจ็บป่วย Briggs เน้นว่ารัฐสวัสดิการไม่เพียงบรรเทาความยากจน แต่มุ่งสร้างสังคมที่มั่นคงและเป็นธรรมมากขึ้น โดยลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่ประชาชนต้องเผชิญ อันเป็นการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม

ทฤษฎีความรักแบบนอร์ดิก (Nordic Theory of Love) เสนอโดย Anu Partanen (2017) นักเขียนชาวฟินแลนด์ อธิบายว่า รักแท้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อทั้งสองฝ่ายเป็นอิสระต่อกันหมายความว่า ความรักจะเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่เมื่อแต่ละคนสามารถยืนหยัดด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่มีใครต้องมีภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบชีวิตของอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานที่ดี แนวคิดนี้เชื่อมโยงใกล้ชิดกับการมีอยู่ของระบบรัฐสวัสดิการของประเทศนอร์ดิก กล่าวคือ รัฐสวัสดิการในประเทศนอร์ดิก มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความรักแบบนอร์ดิกเพราะรัฐบาลสนับสนุนให้ประชาชนมีอิสรภาพทางการเงิน มีความมั่นคงในชีวิต โดยไม่ต้องพึ่งพาคู่ครองผ่านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ การบริการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และนโยบายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดข้างต้น การศึกษานี้บูรณาการแนวคิดหลัก 3 ประการ เพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์ "ค่าครองรัก" ดังนี้

- 1) ตัวแบบการลงทุนในความสัมพันธ์ (Investment Model of Commitment) ของ Rusbult (1980; 1983) ซึ่งเสนอว่าความผูกพันในความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ: ความพึงพอใจ คุณภาพของทางเลือกอื่น และปริมาณการลงทุน โดยเน้นว่ายิ่งลงทุนในความสัมพันธ์มาก ยิ่งเกิดความผูกพันสูง และการยุติความสัมพันธ์จะยากขึ้น
- 2) แนวคิดปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์ (*Factors of Production*, n.d.) โดยประยุกต์ใช้ปัจจัยการผลิต 4 ด้านในบริบทของความสัมพันธ์:

- a. *ที่ดิน/ ทรัพยากรธรรมชาติ*: สิ่งที่มีปรากฏอยู่ตามธรรมชาติ ในระดับปัจเจกบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุดคือ เวลา (Time) ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน การจัดสรรเวลาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการลงทุนในความสัมพันธ์ จึงมีผลโดยตรงต่อผลิตผลทางเศรษฐกิจทั้งในระดับบุคคลและระดับมหภาค (Becker, 1965)
 - b. *แรงงาน*: แรงกายและสติปัญญาของมนุษย์ที่ใช้ในการผลิต (Becker, 1993) ในที่นี้หมายรวมถึงกำลังกาย กำลังใจ และความพยายามที่บุคคลทุ่มเทลงไปในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในความสัมพันธ์
 - c. *ทุน*: ทุนครอบคลุมเงินและสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่บุคคลครอบครองและสามารถนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตและความสัมพันธ์
 - d. *ผู้ประกอบการ*: บุคคลในฐานะผู้จัดการทรัพยากรในความสัมพันธ์ ตามแนวคิดผู้ประกอบการแห่งตน
- 3) แนวคิดผู้ประกอบการแห่งตน (Entrepreneur of the Self) ของ Bröckling (2015) ที่มองว่าภายใต้เสรีนิยมใหม่ ปัจเจกถูกคาดหวังให้เป็นผู้ประกอบการในทุกมิติของชีวิต รวมถึงความสัมพันธ์

จากการบูรณาการแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยเสนอนิยาม "ค่าครองรัก" ว่าหมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ความรัก ประกอบด้วยต้นทุนด้านเวลา แรงงาน และทุน ที่บุคคลในฐานะผู้ประกอบการความสัมพันธ์ต้องลงทุนเพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์

กรอบแนวคิดนี้จะถูกนำไปใช้วิเคราะห์นโยบายรัฐสวัสดิการด้านการศึกษาของฟินแลนด์ โดยพิจารณาว่านโยบายเหล่านั้นช่วยสนับสนุนค่าครองรักในมิติต่าง ๆ อย่างไร ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า หากรัฐสวัสดิการช่วยลดภาระค่าครองรักได้ จะช่วยให้ปัจเจกมีอิสระและความสามารถในการเลือกลงทุนในความสัมพันธ์ความรักได้มากขึ้น

นโยบายการศึกษาในฟินแลนด์

การศึกษาถือเป็นเสาหลักสำคัญของระบบรัฐสวัสดิการในฟินแลนด์ โดยมีพัฒนาการมายาวนานการศึกษาในฟินแลนด์เริ่มปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสวีเดน (Pitkänen & Antikainen, 2014) ในปี ค.ศ. 2024 ฟินแลนด์ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนานโยบายรัฐสวัสดิการทางการศึกษาและการบังคับใช้อย่างครอบคลุมและเข้มแข็ง โดยมีจุดเด่นคือการจัดการศึกษาฟรีอย่างทั่วถึง การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังท้องถิ่น และการตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดรับกับแนวคิดพื้นฐานของระบบรัฐสวัสดิการของประเทศที่มุ่งสร้างหลักประกันและความเท่าเทียมทางการศึกษา เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มที่ ไม่ว่าจะมาจากพื้นเพทางสังคมและเศรษฐกิจแบบใด โดยนโยบายหลัก ๆ ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นบริการสาธารณะ (Education as public goods)

การศึกษาภาคบังคับเริ่มตั้งแต่การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-primary education) สำหรับเด็กอายุ 6 ขวบ เป็นเวลา 1 ปี ก่อนจะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเด็กทุกคนต้องเข้าเรียนเพื่อปูพื้นฐานความพร้อมก่อนเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นโรงเรียนของรัฐทุกแห่งต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุ 7 - 16 ปี ตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาของเด็กตั้งแต่ 6 - 16 ปีนี้เป็นการศึกษาแบบไม่มีค่าใช้จ่าย (Free Education) ครอบคลุมทั้งค่าเล่าเรียน หนังสือและอุปกรณ์การเรียน รวมถึงสิทธิ์ในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ มีอาหาร และการเดินทางไปโรงเรียน เด็กทุกคนมีสิทธิ์และหน้าที่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน โดยสามารถเลือกส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนก็ได้ ทั้งนี้รัฐจะอุดหนุนงบประมาณให้โรงเรียนเอกชนในสัดส่วนที่เท่ากับโรงเรียนรัฐบาล ภายใต้ระบบโรงเรียนเบ็ดเสร็จ (Comprehensive school) ที่ไม่มีการสอบคัดเลือกหรือแบ่งสาย

การเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ อีกทั้งเด็กจากครอบครัวที่มีภูมิหลังต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม การศึกษาภาคบังคับของฟินแลนด์เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การทดลอง และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มากกว่าการบรรยายหรือการสอนแบบท่องจำในห้องเรียนรวมถึงการบ้านจำนวนมากหรือการสอบ โดยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระ ตามความถนัดและความสนใจ แล้วประเมินผลจากความสามารถในห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีความกระตือรือร้น รักการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่จำเป็น ผ่านการจัดกิจกรรมและโครงการที่หลากหลายในระดับประถมศึกษา เด็กจะใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนเพียง 4 - 5 ชั่วโมงต่อวัน และมีการบ้านน้อยมาก ส่วนเวลาที่เหลือจะใช้ไปกับการทำกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่น และการพักผ่อน (“ฟินแลนด์” ยืนหนึ่ง ทำอย่างไร พัฒนาระบบการศึกษาจนดีที่สุดในโลก, 2020; Finnish National Agency for Education, 2022)

การศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) ถูกขยายถึงระดับมัธยมปลายเมื่อปี 2021 จากการปฏิรูปการศึกษาครั้งล่าสุดที่ผ่านมา โดยนักเรียนทุกคนมีสิทธิ์ในการเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ตามความสนใจและความถนัด ผ่านการสอบคัดเลือกตามเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา ซึ่งล้วนได้รับการยอมรับและเทียบเท่ากัน และครอบคลุมค่าเล่าเรียน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม (Free Upper Secondary Education) พร้อมมาตรการการช่วยเหลือค่าครองชีพ ส่วนหนังสือและอุปกรณ์การเรียนทางรัฐหรือโรงเรียนจะจัดหาให้ยืม ทั้งนี้หลักสูตรในสายอาชีวศึกษาจะเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ส่วนหลักสูตรสายสามัญจะเน้นการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และทั้งสองสายยังให้สามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างกันได้ ในกรณีที่นักเรียนต้องการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการศึกษาในภายหลัง (Eurodice Unit, 2021)

2. การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

ในฟินแลนด์ อาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องว่ามีเกียรติ และได้รับความนิยมในการศึกษา ยิ่งกว่าอาชีพแพทย์ ทนายความ หรือสถาปนิก โดยผู้ที่จะเป็นครูได้ต้องผ่านการคัดเลือกอย่างเข้มงวด การสัมภาษณ์ด้านศีลธรรม และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยที่ได้รับการรับรอง (Sahlberg, 2010; 2011) รัฐบาลจะจัดสรรเงินเดือนและสวัสดิการที่ค่อนข้างสูง รวมถึงส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และทักษะการสอนอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการอบรม สัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู (Hammerness, Ahtiainen, & Sahlberg, 2017) โดยครูที่ทำงานในโรงเรียนทั่วไปจะทำงานสอนเพียงวันละ 4 ชั่วโมง เพื่อนำเวลาที่เหลือไปใช้เตรียมการสอนหรือใช้กับนักเรียน (“ฟินแลนด์” ยืนหนึ่ง ทำอย่างไร พัฒนาระบบการศึกษาจนดีที่สุดในโลก, 2020)

3. อาหารโรงเรียน (School Meals & Meal Subsidy)

ตั้งแต่ปี 1948 จนถึงปัจจุบัน ฟินแลนด์ยังคงสนับสนุนมื้ออาหารฟรีสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาและขยายไปจนถึงมัธยมปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยคำนึงถึงความต้องการสารอาหารและปริมาณแคลอรีที่เหมาะสมตามช่วงวัยของเด็ก ครอบคลุมตั้งแต่มื้อเช้า มื้อเที่ยง มื้ออาหารทานเล่น (Lunch) รวมถึงอาหารสำหรับการออกนอกสถานที่หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น นักกีฬา มื้ออาหารหลักถูกกำหนดให้ประกอบด้วยผักสดและปรุงสุกครึ่งจาน พาสต้า ข้าว หรือมันฝรั่ง 25% ของจาน และเนื้อสัตว์โดยควรมีปลาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง หรือถั่วสำหรับผู้ทานมังสวิรัติ อีก 25% ของจาน นมพร้อมมันเนยหรือนมเปรี้ยว น้ำดื่ม ขนมปังและเนย และผลไม้หรือเบอร์รี่สำหรับของหวาน ทั้งนี้มีการเปิดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือก ประเมิน และวางแผนมื้ออาหารด้วย (School Food, 2023; National Nutrition Council, 2017; 2019)

สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สามารถขอรับเป็นเงินอุดหนุนสนับสนุนค่ามื้ออาหาร 1 มื้อต่อวัน มื้อละ 2.55 ยูโร โดยใช้เป็นส่วนลดที่ร้านอาหารสำหรับนักเรียนที่มีให้บริการ (Kela, 2024a)

4. การเดินทางไปโรงเรียน (School Transportation & School Transport Subsidy)

ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟินแลนด์ รัฐและเทศบาลท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเดินทางไปโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยรูปแบบของการจัดการเดินทางอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของท้องถิ่น เช่น จัดรถรับส่งนักเรียน (School bus) โดยกำหนดจุดจอดรับ-ส่งตามเส้นทาง จ่ายเงินชดเชยให้ผู้ปกครองที่ต้องพานักเรียนเดินทางไปเองในอัตราตามระยะทางจริง หรือออกบัตรหรือตั๋วโดยสารรถสาธารณะให้นักเรียน เป็นต้น (Finnish National Agency for Education, 2022; Finnish National Agency for Education, 2020)

สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ สามารถขอรับการอุดหนุนค่าเดินทางไปโรงเรียนได้โดยอายุ รายได้ และทรัพย์สินของครอบครัวไม่มีผลในการพิจารณา (Kela, 2024b) มาตรการสนับสนุนค่าเดินทางเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวเท่านั้น แต่ยังช่วยดึงดูดให้คนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคชนบทห่างไกลเข้าถึงการศึกษามากขึ้น เพราะมั่นใจได้ว่าจะได้รับการศึกษาที่ดีโดยไม่ต้องเป็นกังวลเรื่องระยะทางหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียน

5. การอุดหนุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา

นักเรียน นักศึกษาชาวฟินแลนด์ และประชากรในสหภาพยุโรป หรือเขตเศรษฐกิจยุโรป³ รวมถึงประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่ต้องการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีและระดับปริญญาโทสามารถเข้าเรียนโดยไม่ถูกเก็บค่าเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนปริญญาเอกไม่มีการเรียกเก็บค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาจากทุกประเทศ เพียงแต่ต้องชำระค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิกองค์การนักศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียน และค่าครองชีพ เท่านั้น (Finnish National Agency for Education, 2023)

6. ระบบทุนการศึกษาและเงินกู้ยืมสำหรับนักศึกษา (Financial aid for students)

รัฐบาลจะจัดสรรเงินช่วยเหลือให้แก่นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย เพื่อให้สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรคทางการเงิน ซึ่งจะครอบคลุมทั้งค่าครองชีพและค่าเล่าเรียน โดยจะประเมินจากรายได้และทรัพย์สินของครอบครัว (OECD, 2019) และหากนักศึกษาต้องการเงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม ก็สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้โดยหรือไม่มีดอกเบี้ยหรืออัตราดอกเบี้ยต่ำ และผ่อนชำระคืนภายหลังจากจบการศึกษาและมีงานทำแล้ว (Kela, 2020)

ผลการวิจัย

การจัดการศึกษาของฟินแลนด์ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ผลการศึกษาจาก OECD แสดงให้เห็นว่านักเรียนฟินแลนด์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง โดยนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันสามารถทำคะแนนได้ใกล้เคียงกัน สะท้อนถึงความเท่าเทียมทางการศึกษา (Schleicher, 2019) นอกจากนี้ อัตราการออกกลางคันของนักเรียนฟินแลนด์อยู่ที่เพียง 5% ซึ่งต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศ OECD (OECD, 2020) วิธีการจัดการเรียนการสอนของฟินแลนด์ที่เน้นการปฏิบัติจริง การบูรณาการข้ามศาสตร์ และการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนฟินแลนด์มีความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะความเป็นผู้ประกอบการสูงกว่านักเรียนจากประเทศอื่น ๆ (Linturi & Rubin, 2011)

³ เขตเศรษฐกิจยุโรป หรืออีอีเอ (European Economic Area หรือ EEA) เกิดจากข้อตกลงระหว่างรัฐสมาชิกของสมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA) ประชาคมยุโรป (EC) และสหภาพยุโรป (EU) ประกอบด้วย 27 รัฐสมาชิกEUและEEC และอีกสามประเทศจากEFTAได้แก่ ไอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และนอร์เวย์ โดยไม่รวมสวิตเซอร์แลนด์

ประสิทธิภาพของระบบการศึกษาฟินแลนด์ยังสะท้อนผ่านตัวเลขทางสถิติที่น่าสนใจ เช่น ชาวฟินแลนด์มีระยะเวลาการศึกษาโดยเฉลี่ย 19.8 ปี ระหว่างอายุ 5-39 ปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่ 18 ปี อีกทั้ง 91% ของผู้ใหญ่ อายุ 25-64 ปีจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย สูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่ 79% (OECD Better Life Index, 2018) นอกจากนี้ ฟินแลนด์ยังมีอัตราการสำเร็จการศึกษาสูง โดย 93% ของชาวฟินแลนด์จบมัธยมปลาย และ 66% เข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นอัตราสูงสุดในสหภาพยุโรป (OECD, 2020) ในขณะที่มีอัตราการอ่านออกเขียนในประชาชนเกือบ 100% (Lindner, 2024) ความสำเร็จเหล่านี้สะท้อนให้เห็นผ่านความพึงพอใจต่อระบบการศึกษาของฟินแลนด์ที่สูงถึง 81% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยโดยรวมของ OECD เพียง 57% (OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions 2024 Results - Country Notes: Finland, 2024) และชาวฟินแลนด์ได้ให้คะแนนความพึงพอใจในชีวิตถึง 7.9 จาก 10 คะแนน จัดอันดับเป็นที่หนึ่งในการสำรวจโดยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่ 6.7 อย่างมีนัยสำคัญ (Willis & Waters, 2023)

เมื่อพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดเรื่องค่าครองชีพ ผู้ศึกษามองว่า นโยบายรัฐสวัสดิการทางการศึกษาของฟินแลนด์มีส่วนช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์ความรักในเสรีนิยมใหม่อยู่หลายประการ ทั้งในการช่วยลดต้นทุนหรือภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนความสัมพันธ์ของคนที่มีคู่อยู่แล้ว และการส่งเสริมสมรรถนะหรือความสามารถในการเข้าสู่ตลาดความสัมพันธ์ของคนโสด ดังสรุปในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปนโยบายการศึกษาและการสนับสนุนค่าครองชีพ

นโยบายการศึกษาฟินแลนด์	สนับสนุนค่าครองชีพในด้าน			
	เวลา	แรงงาน	เงิน	ผู้ประกอบการ
การศึกษาภาคบังคับ	ลดภาระของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้ลูก	ลดภาระของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้ลูก	ลดภาระของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้ลูก	ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ และสร้างเครือข่ายสังคม ของผู้ประกอบการตั้งแต่เป็นนักเรียน
การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง	ลดภาระในด้านเวลาในการอบรมสั่งสอนลูกเนื่องจากมีมืออาชีพรับผิดชอบ	บรรเทาแรงงานในการอบรมสั่งสอนลูกเนื่องจากมีมืออาชีพรับผิดชอบ		ครูที่มีคุณภาพสูงบ่มเพาะทักษะชีวิตให้ผู้ประกอบการที่ยังเป็นนักเรียน
อาหารโรงเรียน	มั่นใจได้ว่าลูกจะได้รับโภชนาการที่ดีในขณะที่อยู่ที่โรงเรียน ไม่ต้องเตรียมหรือกังวลกับมืออาหารของลูก	แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในการจัดเตรียมอาหารกลางวันให้ลูก	ประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารหรือวัตถุดิบในการทำอาหารให้ลูก	ร่างกายได้รับสารอาหารครบถ้วนเหมาะสมตามวัย ส่งผลดีต่อสุขภาพและพัฒนาการโดยรวม

การเดินทางไปเรียน	ลดความกังวลและเวลาในการจัดการเรื่องการเดินทางไปโรงเรียนของลูก	ไม่จำเป็นต้องเหนื่อยกับการพาลูกไปส่งที่โรงเรียนทุกวัน เนื่องจากมีบริการรองรับ	ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียนทั้งในเมืองและชนบท	สร้างความเท่าเทียมในโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่มีอุปสรรคด้านระยะทาง
การอุดหนุนอุดมศึกษา	ทั้งผู้ปกครองและตัวนักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาไปกับการทำงานอย่างหนักหารายได้เสริมเพื่อใช้จ่ายค่าเล่าเรียนอุดมศึกษา	ทั้งผู้ปกครองและตัวนักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานไปกับการทำงานอย่างหนักหารายได้เสริมเพื่อใช้จ่ายค่าเล่าเรียนอุดมศึกษา	ลดภาระค่าใช้จ่ายของทั้งนักศึกษาและครอบครัวในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	เพิ่มโอกาสพัฒนาความสามารถเพื่อประกอบอาชีพและสร้างความมั่นคง และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมที่มีสนใจคล้ายกัน
ระบบทุนและการกู้ยืม			ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว และเพิ่มกำลังทางเศรษฐกิจให้นักศึกษา	ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่มีข้อจำกัดทางการเงิน

ในมิติของเวลา การศึกษาขั้นพื้นฐานแบบไม่มีค่าใช้จ่ายและเน้นการพัฒนารอบด้าน ทำให้เด็กและเยาวชนมีเวลาในการใช้ชีวิตกับครอบครัวมากขึ้น ไม่ถูกกดดันจากการบ้านหรือกวดวิชาจนเกินไป ขณะที่ระบบอุดหนุนค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพ ก็ช่วยให้นักศึกษาไม่ต้องดิ้นรนทำงานหาเงินไปด้วยเรียนไปด้วย มีเวลาเหลือพอที่จะพัฒนาตนเองและสานสัมพันธ์กับครอบครัว ในช่วงที่ผู้รักก็สามารถใส่ใจในคุณภาพของการศึกษาและครู และสามารถนำเวลาไปทำงานหรือพัฒนาความสัมพันธ์ความรักได้

ในด้านแรงงาน นโยบาย เช่น อาหารโรงเรียนและระบบรถรับส่งช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในการเตรียมอาหารหรือไปรับไปส่งลูกที่โรงเรียนทุกวัน ประหยัดแรงกายแรงใจไปได้มาก การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นซึ่งช่วยให้ครูมีความมั่นคงและกำลังใจในการอุทิศตนเพื่อการสอน ไม่ต้องแบ่งเวลาไปรับงานอื่นเพิ่ม และทำให้พ่อแม่ได้รับการแบ่งเบาจากมีอาชีพในแรงงานที่ต้องนำมาใช้อบรมลูกวัยเรียน ส่วนทุนการศึกษาและกู้ยืมช่วยไม่ให้นักศึกษาต้องออกไปทำงานหนักเพื่อเลี้ยงตัวเองระหว่างเรียน เมื่อแรงกายแรงใจไม่ถูกดูดไปกับการเอาตัวรอดมากนัก ก็จะมีพลังเหลือมากขึ้นในการดูแลความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด

ในส่วนของเงินทุน สำหรับผู้รักที่อยู่ระหว่างการสร้างครอบครัวและมีภาระในการเลี้ยงดูบุตร การที่รัฐสวัสดิการอุดหนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรหลานเกือบทั้งหมด ตั้งแต่ค่าเทอม ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าเดินทาง ไปจนถึงอาหารกลางวัน ถือเป็นความช่วยเหลือทางการเงินของครอบครัวลงอย่างมาก โดยไม่ต้องกังวลว่าลูกจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวในหลายประเทศที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของลูกเป็นจำนวนมาก จนบางครั้งอาจต้องเลือกระหว่างคุณภาพกับความสามารถในการจ่าย การที่พ่อแม่ชาวฟินแลนด์ไม่ต้องกังวลในเรื่องนี้ น่าจะทำให้มีเงินเหลือที่จะนำไปใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

หรือการลงทุนเพื่ออนาคตในด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น สำหรับนักเรียน เงินกู้ยืมสำหรับนักศึกษาด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนจ่ายหลังเรียนจบ ก็เอื้อให้เยาวชนกล้าลงทุนศึกษาต่อในระดับสูง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้พร้อมจะประสบความสำเร็จในการเป็นคู่รักและคู่ชีวิตที่ดี อีกทั้งการที่ระบบการศึกษาของฟินแลนด์เปิดกว้างให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ ก็ถือเป็นการช่วยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างครอบครัวรวยและครอบครัวจนลงได้ในระยะยาว เนื่องจากเด็กทุกคนจะมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และมีความพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะ มีพื้นเพมาจากครอบครัวแบบใด ซึ่งหมายความว่าเด็กที่เกิดมาในครอบครัวฐานะยากจน ก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงานในอนาคต ดังนั้นปัจเจกจึงมีอิสระที่จะเลือกคู่ครองตามความพึงพอใจส่วนตัวได้มากขึ้นแตกต่างจากในอดีตที่การแต่งงานมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเลื่อนชั้นทางสังคมและหลีกเลี่ยงความยากจน

อภิปรายผล

ฟินแลนด์มีระบบสวัสดิการการศึกษาที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสูงในทุกมิติของค่าครองชีพ ทั้งด้านเวลา แรงงาน เงิน และการส่งเสริมทักษะของผู้ประกอบการ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงโดยไม่มีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ครอบคลุมตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน จากผลการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาของฟินแลนด์ผ่านกรอบแนวคิดค่าครองชีพ พบว่ารัฐสวัสดิการมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความสัมพันธ์ความรักภายใต้บริบทเสรีนิยมใหม่ ดังนี้

- 1) *การลดภาระทางเศรษฐกิจ:* นโยบายการศึกษาฟรีตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา รวมถึงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น อาหารกลางวัน และการเดินทาง ช่วยลดภาระทางการเงินของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้คู่รักและครอบครัวมีทรัพยากรเหลือเพียงพอที่จะนำไปลงทุนในความสัมพันธ์หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Briggs (1961) ที่ว่ารัฐสวัสดิการช่วยลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล
- 2) *การส่งเสริมความเท่าเทียมทางโอกาส:* ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว ทำให้ปัจเจกมีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ครองตามความพึงพอใจส่วนตัว โดยไม่ถูกจำกัดด้วยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับงานของ Jalovaara (2012) ที่พบว่าการศึกษาที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสในการสร้างครอบครัวที่มั่นคง ในขณะเดียวกัน สำหรับคนที่กำลังเข้าสู่วัยที่พร้อมจะมีความสัมพันธ์ความรัก การสามารถเข้าถึงสถานศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญหนึ่งในการสร้างเครือข่ายสังคมที่จะเปิดโอกาสให้คนซึ่งมีความชอบ ความสนใจใกล้เคียงกันสามารถสานสัมพันธ์และสร้างความผูกพันต่อกันได้ ดังที่งานของมิลเลอร์และเบนสันชี้ให้เห็น
- 3) *การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับความสัมพันธ์:* ระบบการศึกษาของฟินแลนด์เน้นการเสริมสร้างทักษะและคุณลักษณะหลายประการที่จะช่วยให้เป็นผู้ประกอบการความรักที่ดีได้ ไม่ว่าจะเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ฯลฯ สอดคล้องกับงานศึกษาของ Montgomery (2005) ที่ชี้ว่า ช่วงวัยเรียนเป็นช่วงสำคัญของการค้นหาตัวตนและสำรวจความสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่หลากหลายจะช่วยส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความผูกพันลึกซึ้ง ซึ่งงานของ Linturi & Rubin (2011) ยืนยันว่าเด็กฟินแลนด์มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยในด้านเหล่านี้อย่างชัดเจน อีกทั้งการขยายการศึกษาภาคบังคับถึงมัธยมปลายช่วยให้ทุกคนมีโอกาสศึกษาต่อและพัฒนาตนในระดับสูง ซึ่งอ้างอิง

จากงานของ Thornton, Axinn & Teachman (1995) การสะสมทุนมนุษย์ทางการศึกษาเป็นปัจจัยเชิงบวกที่สำคัญต่อการแต่งงานและอยู่ร่วมกันแบบจริงจัง

- 4) *การสนับสนุนความเป็นอิสระและการพึ่งพาตนเอง*: นโยบายการศึกษาที่ครอบคลุมและการสนับสนุนทางการเงินสำหรับนักศึกษา ช่วยให้ปัจเจกสามารถพัฒนาตนเองและพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีความรักแบบนอร์ดิกของ Partanen (2017) ที่เน้นความสำคัญของความเป็นอิสระในการสร้างความสัมพันธ์ที่แท้จริง

กล่าวโดยสรุป การมีนโยบายสวัสดิการทางการศึกษาที่ช่วยสร้างความเท่าเทียมทางโอกาส และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของปัจเจกอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของความรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพ ช่วยเพิ่มสมรรถนะของคนในสังคม ในการประกอบสร้างความสัมพันธ์ความรักที่ตนเองพึงพอใจได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนที่กำลังอยู่ในความสัมพันธ์ ซึ่งจะมีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจในการรักษาความสัมพันธ์น้อยลง หรือคนโสดที่กำลังมองหา คู่ ซึ่งจะมีทุนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เป็นที่ต้องการในตลาดความสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่เป็นไปบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและการยอมรับในความหลากหลายมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนที่ครอบคลุมของรัฐสวัสดิการก็นำไปสู่ข้อถกเถียงว่าจะยิ่งไปสนับสนุนปรากฏการณ์ที่อันซารีและคลิเนนเบิร์กเรียกว่าการมีทางเลือกในการเลือกคู่ที่มากเกินไป (Paradox of Choice) ในตลาดความสัมพันธ์หรือไม่ อาจทำให้ผู้คนลังเลที่จะผูกมัดตัวเองกับคู่ครองใดคนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลให้คู่รักตัดสินใจแยกทางได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีหลักประกันจากรัฐรองรับ ในบริบทของสังคมฟินแลนด์ร่วมสมัย พบว่าประชากรรุ่นใหม่มีทัศนคติและพฤติกรรมความรักที่แตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน โดยมีแนวโน้มของความสัมพันธ์ระยะสั้นมากขึ้น สอดคล้องกับมุมมองทฤษฎีความรักยุคใหม่ที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะชั่วคราวและผันผวนของความสัมพันธ์ในยุคสมัยใหม่ งานศึกษาของคอนทูลากีชี้ให้เห็นว่าคนฟินแลนด์ในปัจจุบันรู้สึกว่าการเลิกราเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายขึ้น และไม่ใช่ว่าเรื่องน่าอับอาย อันอาจเป็นผลพวงมาจากนโยบายที่มุ่งเน้นการคุ้มครองคนเปราะบางทางสังคมมากเกินไป จนบางครั้งอาจกลายเป็นการบั่นทอนความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นของคนในการรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาวไปโดยปริยาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์เหล่านี้สอดคล้องกับมุมมองทฤษฎีความรักยุคใหม่ของนักสังคมวิทยาตะวันตก ที่ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ความรักในยุคสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะชั่วคราว ผันผวน เน้นการบำบัดความต้องการเฉพาะหน้า มากกว่าการสร้างการผูกมัดระยะยาว อีกทั้ง ยังมีการศึกษาชี้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น สถานะทางการเงินและการทำงาน ยังคงมีผลต่อความมั่นคงและแนวโน้มที่จะลงเอยด้วยการแต่งงาน โดยความแตกต่างของรายได้ระหว่างคู่รักมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความล้มเหลวของการสมรส ขณะที่ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาและชนชั้นทางสังคมก็ยังคงเป็นคุณสมบัติสำคัญ แม้จะไม่ได้มีอิทธิพลมากเท่าเดิม ดังที่นักสังคมวิทยาอย่าง แกรรี เบคเกอร์ และ อีวา อิลลูช มองว่าความสัมพันธ์แบบนี้อยู่เปรียบเสมือนการลงทุนและการแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้ความรักถูกทำให้เป็นสินค้าแปรรูปเป็นมูลค่าทางการตลาด

ทว่า แม้จะมีข้อท้าทายเหล่านี้ ผู้ศึกษายังคงเชื่อว่านโยบายสวัสดิการที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ยังคงเป็นตาข่ายนิรภัยที่สำคัญ ช่วยให้ประชาชนกล้าที่จะเลือกและสานสัมพันธ์ความรักตามครรลองแห่งเสรีภาพและความเสมอภาค โดยไม่ต้องกลัวว่าชีวิตจะล้มเหลวหากไม่มีคู่ครองคอยเกื้อหนุน เพราะแม้ว่าระบบรัฐสวัสดิการที่ดีอาจมีส่วนทำให้การตัดสินใจตัดสินใจความสัมพันธ์เป็นไปได้อย่างง่ายขึ้น แต่ก็ช่วยให้ผู้คนสามารถเผชิญหน้ากับการสิ้นสุดของความรักในฐานะโอกาสในการเติบโตและพัฒนาตนเอง มากกว่าที่จะเป็นความล้มเหลวหรือจุดจบของชีวิต จนต้องยึดติดกับรูปแบบความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานศึกษานี้จะเป็นอีกเสียงหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่านโยบาย

ต่าง ๆ ของรัฐ ไม่ได้มีผลแค่กับเรื่องที่ทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลไปยังมิติที่ละเอียดอ่อนและส่วนตัวกว่านั้นของชีวิตประชาชนอีกด้วย

ผู้ศึกษามองว่านี่จึงเป็นโอกาสอันดีที่ได้เรียนรู้และพัฒนานโยบายฯ ของไทยเราให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องลอกเลียนแบบทุกอย่างจากฟินแลนด์ทีเดียว แต่ปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของไทยโดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ขนาดประชากร ลักษณะทางภูมิศาสตร์ งบประมาณที่ใช้ได้จริง หรือโครงสร้างการบริหารราชการ และพิจารณาถึงหลักการการออกแบบนโยบายต่าง ๆ ตามแนวคิด Welfare Generosity ซึ่งเน้นความครอบคลุม การเข้าถึงที่ง่าย ความเพียงพอของสิทธิประโยชน์ การส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง ความเท่าเทียมและเป็นธรรม รวมถึงความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1) การวิจัยเพิ่มเติม:

- a. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีระบบรัฐสวัสดิการแตกต่างกัน เพื่อเข้าใจผลกระทบของนโยบายการศึกษาต่อความสัมพันธ์ความรักในบริษัทที่หลากหลาย
- b. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจประสบการณ์และมุมมองของปัจเจกต่อความสัมพันธ์ภายใต้ระบบรัฐสวัสดิการ

2) การพัฒนานโยบาย:

- a. ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะไทย อาจพิจารณาปรับใช้แนวทางของฟินแลนด์ในการพัฒนานโยบายการศึกษาที่ครอบคลุมและเท่าเทียม โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละประเทศ
- b. ควรมีการบูรณาการนโยบายการศึกษา กับนโยบายสังคมอื่น ๆ เช่น นโยบายครอบครัว และนโยบายแรงงาน เพื่อสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมมากขึ้น

3) การให้ความรู้และสร้างความตระหนัก:

- a. ควรมีการให้ความรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสร้างครอบครัวที่มั่นคง
- b. สถาบันการศึกษาควรพิจารณาบรรจุหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการจัดการอารมณ์เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน

4) การติดตามและประเมินผล:

- a. ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดที่ครอบคลุมเพื่อประเมินผลกระทบของนโยบายการศึกษาต่อคุณภาพความสัมพันธ์และความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัวในระยะยาว
- b. ควรมีการทบทวนและปรับปรุงนโยบายอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

5) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน:

- a. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการพัฒนาและดำเนินนโยบายที่สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ

โดยสรุป การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายการศึกษาในการสนับสนุนความสัมพันธ์ความรักภายใต้บริบทเสรีนิยมใหม่ แม้ว่านโยบายรัฐสวัสดิการจะเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมการลงทุนในความสัมพันธ์ความรัก แต่ในโลกที่มีความผันผวนสูงเช่นทุกวันนี้ การมีรัฐสวัสดิการที่มีคุณภาพและทั่วถึงยังคงเป็นความหวังสำคัญที่

จะช่วยให้ประชาชนสามารถเลือกสร้างและลงทุนในมิติต่าง ๆ ของชีวิต รวมทั้งความสัมพันธ์ความรักได้อย่างอิสระปลอดภัย และเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม การนำแนวทางนี้ไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจผลกระทบระยะยาวและพัฒนานโยบายที่เหมาะสมต่อไป

รายการอ้างอิง

- “ฟินแลนด์” ยืนหนึ่ง ทำอย่างไร พัฒนาระบบการศึกษาจนดีที่สุดในโลก. (2020). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1743446>.
- นพวรรณ เลิศธรรมากุล. (2022). เศรษฐศาสตร์การเมือง ความเหลื่อมล้ำ และไม่เป็นธรรมทางสังคม – บทความจากเวทีอบรมพัฒนา “ครูกับการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย.”). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <http://thaiciviceducation.org/th/%E0%B9%80%E0%B8%A%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87-%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2/>.
- วีโรจน์ เลิศจิตต์ธรรม. (2024). ฟินแลนด์ครองอันดับ 1 “ประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก” เป็นปีที่ 7 ไทยขยับขึ้นอันดับ 58.). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <https://thestandard.co/the-happiest-countries-in-the-world-for-2024/>.
- Aho, E., Pitkänen, K. & Sahlberg, P. (2006). Policy development and reform principles of basic and secondary education in Finland since 1968. *Education Working Paper Series, 2*. World Bank.
- Ansari, A. & Klinenberg, E. (2015). *Modern romance*. London: Penguin Press.
- Bauman, Z. (2003). *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds*. Cambridge: Polity Press.
- Becker, G. S. (1965). A Theory of the Allocation of Time. *The Economic Journal*, 75(299), 493-517.
- Becker, G. S. (1973). A theory of marriage: Part I. *Journal of Political Economy*, 81(4), 813-846.
- Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education* (3rd ed.). University of Chicago Press.
- Briggs, A. (1961). The welfare state in historical perspective. *European Journal of Sociology/Archives Européennes de Sociologie*, 2(2), 221-258.
- Bröckling, U. (2015). *The entrepreneurial self: Fabricating a new type of subject*. Sage.
- Buss, D. M. et al. (1990). International Preferences in Selecting Mates: A Study of 37 Cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 21(1), 5-47.
- Dailyscandi. (2015). *Love and Relationships in Scandinavia*. สืบค้นเมื่อ). สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.dailyscandinavian.com/love-relationships-scandinavia/>.
- Eurodice Unit. (2021). *Finland: Compulsory education extended until the age of 18*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2567, จาก <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/finland-compulsory-education-extended-until-age-18>.
- Factors of Production*. (n.d.). สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567, จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Factors_of_production.
- Finnish National Agency for Education. (2020). *Funding in pre-primary and basic education supports equity and equality*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/funding-pre-primary-and-basic-education-supports-equity>.

- Finnish National Agency for Education. (2022). *Primary and lower secondary education in Finland*. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2567, จาก <https://toolbox.finland.fi/life-society/primary-and-lower-secondary-education-in-finland/>.
- Finnish National Agency for Education. (2023). *Fees and Costs*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.studyinfinland.fi/admissions/fees-and-costs>.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy*. Stanford University Press.
- Hammerness, K., Ahtiainen, R., & Sahlberg, P. (2017). *Empowered educators in Finland: How high-performing systems shape teaching quality*. John Wiley & Sons.
- Hanushek, E. A. (2013). Economic growth in developing countries: The role of human capital. *Economics of Education Review*, 37, 204–212.
- Illouz, E. (1997) *Consuming the Romantic Utopia: love and the cultural contradictions of capitalism*. University of California Press.
- Illouz, E. (2012). *Why Love Hurts*. Cambridge: Polity Press.
- Jalovaara, M. (2007). *The effects of marriage partners' socio-economic positions on the risk of divorce in Finland*. Finnish Yearbook of Population Research, 43.
- Jalovaara, M. (2012). Socio-economic resources and first-union formation in Finland, cohorts born 1969-81. *Population Studies*, 66(1), 69-85.
- Kela. (2020). Financial aid for students. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2567, จาก <https://www.kela.fi/web/en/financial-aid-for-students>.
- Kela. (2024a). Meal subsidy. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.kela.fi/meal-subsidy>.
- Kela. (2024b). School transport subsidy. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.kela.fi/school-transport-subsidy>.
- Kontula, O. (2008). *Halu & intohimo: tietoa suomalaisesta seksistä*. Helsinki: Otava.
- Kontula, O., (2017). *90% of married people in Finland happy in their relationship*. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2567, จาก from <https://yle.fi/a/3-9459557>.
- Lindner, J. (2024). *Finland Education Statistics*. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567, จาก <https://worldmetrics.org/finland-education-statistics/>
- Linturi, R., & Rubin, A. (2011). *Toinen koulu, toinen maailma - Oppimisen tulevaisuus 2030*. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean julkaisu B, 1, 2011.
- Love & Marriage: Scandinavian style*. (n.d.). สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2567, จาก https://www.nordicreach.com/its_about/lifestyle/135/.
- Mäenpää, E. (2015). *Socio-economic homogamy and its effects on the stability of cohabiting unions*. Finnish Yearbook of Population Research, 50.
- Maksimainen, J. (2014). Avioliiton pelastamisesta parisuhteen hoitamiseen: muodosta sisältöön. *Sosiologia*, 51(2), 123-138.

- Miller, B. C., & Benson, B. (1999). Romantic and sexual relationship development during adolescence. in Furman, W., Brown, B. B., & Feiring, C. (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 99–124). Cambridge University Press.
- Montgomery, M. J. (2005). Psychosocial intimacy and identity: From early adolescence to emerging adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 20(3), 346-374.
- National Nutrition Council. (2019). *Student meals benefiting health and communities*. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2567, จาก <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/student-meals-benefiting-health-and-communities>.
- OECD Better Life Index. (2018). สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/education/>
- OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions 2024 Results - Country Notes: Finland. (2024). สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.oecd.org/en/publications/oecd-survey-on-drivers-of-trust-in-public-institutions-2024-results-country-notes_a8004759-en/finland_596ba5da-en.html
- OECD. (2019). Education at a Glance 2019: Finland. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2567, จาก https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_FIN.pdf.
- OECD. (2020). *Education at a Glance 2020: OECD Indicators*. OECD Publishing.
- OECD (2020), “How’s Life in Finland?”, in *How’s Life? 2020: Measuring Well-being*. OECD Publishing.
- Paajanen, P. (2007). *Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997*. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 30/2007.
- Partanen, A. (2017). The Nordic Theory of Love. in *The Nordic theory of everything: in search of a better life* (pp.47-62). New York: Harper Paperbacks.
- Pitkänen, A., & Antikainen, A. (2014). A history of educational reforms in Finland. Manuscript for Richard, R. Vertigo (Ed.) *Educational Reform in Europe: History, Culture, and Ideology* (pp. 1-24). Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16, 172-186.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 101-117.
- Sahlberg, P. (2010). *The secret to Finland's success: Educating teachers*. Stanford Center for Opportunity Policy in Education, 2, 1-8.
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?*. New York: Teachers College Press.
- Schleicher, A. (2019). *PISA 2018: Insights and Interpretations*. OECD Publishing.

- School Food*. (2023). สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2567, จาก https://toolbox.finland.fi/wp-content/uploads/sites/2/2021/04/finland-toolbox_school_food_in_finland2023-final2.pdf.
- Statistics Finland. (2023a). *Population*. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2567, จาก https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html.
- Statistics Finland. (2023b). *Changes in marital status*. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2567, จาก <https://stat.fi/en/publication/clmypyu9zn9n8h0cuta7046aml>.
- The single society: In some towns in Finland, one-person households are now a majority*. (2019). สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2567, จาก <https://yle.fi/a/3-11091969>.
- Thornton, A., Axinn, W. G., & Teachman, J. D. (1995). The influence of school enrollment and accumulation on cohabitation and marriage in early adulthood. *American Sociological Review*, 60 (5), 762-774.
- Willis, D., & Waters, J. (2023). *Finland Public Policy: Benefits family connection and well-being*. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567, จาก <https://nurtureconnection.org/finland-public-policy/>